

Páll Eyjúlfsen - Málaferlabrjefið (1880)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti af raksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Bókasafns Kópavogs.

Skrifað inn á bls. 1 og 4.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

MÁLAFERLABRJEFIÐ¹.

Jeg hafði búizt við því, þá er jeg samdi brjef það, er hjer birtist sjónum manna, að eigi mundi það uppvíst verða; en þetta fór allt öðruvísi, og bar til þess óheppni mín í vali á manni þeim, er jeg fjekk til að hreinskrifa það. Maður þessi var Davíð nokkur Sigurðsson, ættaður úr Kræklingahlíð í Eyja-fjarðarsýslu. Jeg fjekk þennan mann til að takast þetta á hendur, af því að jeg ætlaði, að rithönd hans mundi vera hjer fám mönnum kunn. En Davíð þessi reyndist þá eigi betur en svo, að hann sagði berlega frá öllu því, er jeg hafði trúað honum fyrir í þessu efni. Þegar svo var komið, var rannsókn hafin út af nefndu brjefi, og meðan henni fór fram, mun tjeður Davíð hafa notið fæðis ókeypis hjá Þorsteini lögregluþjóni Jónssyni; og hef jeg þannig óafvitandi orðið til þess að vinna góðverk.

Síðan kunnugt varð, að jeg hefði samið brjef þetta, hafa margir kunningjar mínir spurt mig um efni þess, en jeg hef eigi getað gefið þeim fullnægjandi upplýsingar í hvert sinn; hins vegar hef jeg og heyrt marga rangherma ýmislegt úr greindu brjefi.

- 1) Brjef þetta er svo kallað sökum hinna mörgu mála er út af því hafa verið höfðuð, og það er einmitt sökum þessara undarlega mörgu máls-höfðana — 5 mál hafa verið höfðuð — út af ekki meira efni, að jeg læt prenta brjefið, svo menn víðs vegar um land geti sjeð, hversu hollt það er, að segja hreinskilnislega meiningu sína, um framferði vissra manna, hjer í höfuðstaðnum.

BOKASAFN KÓPAVOGS
Pál Guðsmíður Guðjónsson

Fyrir þessar sakir hef jeg ráðizt í, að birta brjefið almenningi á prenti, og er það þannig:

„Það er í tilefni af athæfi því, er framför hjer í bænum laugardagskveldið 13. þ. m., að vjer nokkrir borgarar Reykjavíkur ritum yður, herra landshöfðingi, brjef þetta. Athæfi það, sem hjer er umtalsefni, áhrærir konunglegan embættismann, sem að allra álití hefir staðið með þeim sóma og atorku í embættisstöðu sinni, er yður, hávelborni herra, bezt er kunnugt. Þessi maður hefir unnið fósturjörð vorri meira gagn, en flestir aðrir embættismenn vorir, einkanlega með útrýmingu fjárkláðans. Þennan heiðvirða mann hefir skríll Reykjavíkur svívirt með því athæfi, er alls eigi sámir kristnum mönnum, heldur öllu fremur óarga dýrum; þeir hafa eigi einasta svívirt landritara Jón Jónsson, heldur einnig guðshús vort; þeir hafa með beiðandi óhljóðum elt landritara Jón Jónsson upp að hliði á garði yðar, og blygðuðust eigi við, að svívirða með þessu athæfi guðshús og heilaga athöfn, er þar inni fór fram, um leið og þeir með þessum óhljóðum gengu fram hjá kirkjunni. Þeir menn, sem mest og bezt gengu fram í athæfi þessu eru¹:

Vjer skorum hjer með á yður, herra landshöfðingi, að þjer gjörð alvarlega ráðstöfun til, að þessir ofangreindu menn verði sektaðir þungum sektum fyrir þetta athæfi þeirra. Sömu leiðis getum vjer eigi leitt hjá oss, að leiða athygli yðar að því, að Þorsteinn lögregluþjónn Jónsson eigi gjörð hið minnsta til að afstýra óskunda þessum; þvert á móti mun hann heldur hafa æst skríll þennan til að gjöra

1) Nöfnum mannanna, er nefndir voru í brjefinu, er hjer sleppt.

hið versta, og það var sannarlega ekki honum að þakka sem lögregluþjóni bæjarins, að þokulýður þessi kom eigi öðru verra til leiðar við Jón landritara, heldur en þeirri hjer áðurgreindu svívirðu, því að óhætt er að fullyrða eptir því, sem þeir heyrðust segja að þeir muni hafa haft enn þá verra í sinni með Jón ritara, heldur en þessa svívirðu, sem hjer er greind. Vjer skulum jafnframt geta þess, að það mun eigi ómögulegt, að einhver af þessum hjer nefndu herrum hafi í vetur framið illræðisverk við heiðvirðan embættismann bæjarins, nfl. dómkirkjuprest Hallgrím Sveinsson, og að voru álitir hefir það ekkert annað verið en beinlínis banatilræði við síra Hallgrím, sem þó, guði sje lof, eigi hafði framgang. Að endingu skulum vjer brýna það fyrir yður, herra landshöfðingi, að þjer eptir ýtrasta megni sjáið svo til, að þessir áðurtöldu menn verði teknir fyrir og látnir sæta þeirri hegningu og fjársektum, sem lögin í því efni ákveða, og þeir hafa til unnið fyrir þetta athæfi. Vjer treystum svo dugnaði yðar og rjettsýni, samkvæmt embættisskyldu, að þjer gjörið hið bráðasta allt það, er yður sem æðsta embættismanni lands vors er mögulegt“.

Jeg gjöri að vísu ráð fyrir, að þeir, sem lesa brjef þetta, kunni að fella um það ýmsa dóma, og skal jeg í því efni láta hvern einn ráða skoðun sinni. — Eitt af því, er knúði mig til, að rita brjef þetta, var skuggi sá, er hvílir á siðferði vor Reykvíkinga allt þar til, er það verður uppvíst, hver kastað hefir steini þeim, er um er getið í brjefinu, inn um glugga á húsi Hallgríms Sveinssonar, sóknarprests vors, þar sem hann að vanda sat að ritstörfum. Jeg skal láta þeirri spurningu ósvarað, hvort lögreglustjórn bæjar vors hafi gjört sjer eins mikið far um, að uppgötva mann þennan, eins og hún ljet sjer annt um, að komast að því, hver væri höfundur að tjeðu

brjefi til landshöfðingja; en svo virðist, sem hún hafi lagt næsta lítið kapp á, að fá vitneskju um, hver valdur væri að hinu mikla illræðisverki, er haft var í frammi við hinn alkunna ágætismann Hallgrím dómkirkjuprest Sveinsson. Hvað sem svo um þetta er, þá er hitt víst, að steininum var kastað, og hverjum þeim Reykvíkingi, er steini veldur, er eigi ómögulegt að kasta steini; og hver fær sagt: „Ómögulegt er, að þessi maður hafi kastað steininum“. Jú, það má segja það og skrifa, en sönnunina vantar. Hið tryggasta hjarta, hið lofsverðasta ltillæti, hin mesta hugprýði, hin háleitasta manndað, og yfir höfuð hinir beztu eiginlegleikar geta eins vel búið undir hversdagsklæðum almúgamannsins, eins og undir skrautklæðum oddborgarans. Meðan blær rjettvísinnar feykir eigi burtu skúmi því, er hvíllir yfir siðferði Reykvíkinga viðvikjandi hinu þrátt nefnda steinkasti, hvíllir grunurinn jafnt á *háum* sem *lágum*.

Þegar jeg samdi margnefnt brjef, var það skoðun mín, að Jón landritari Jónsson ætti að njóta þess áhlits, er hann með rjöttu verðskuldar sem hinn skylduræknasti og árvakrasti embættismaður lands vors. En þrátt fyrir þetta hafa sumir Reykvíkingar reynt að kasta rýrð á hann með því athæfi, er mun sverta þá í augum allra frjálsra og sannra Íslendinga.

Þegar frægur lávarður einn á Englandi hjelt fyrsta sinn ræðu í Parlamentinu, var að honum gjörr allmikill hlátur; sagði hann þá, að þótt hlegið hefði verið að sjer í dag, mundu þeir tímar koma, er menn vildu heyra ræður sínar; og það rættist. Eins getur farið fyrir Reykvíkingum; þeir tímar geta komið, að þeir gjöri eigi óhljóð að ræðum Jóns landritara Jónssonar, og elti hann eigi með ópi og háreysti um götur bæjarins.

Reykjavík 30. jan. 1880.

Páll Eyúlfsson.

ÚTGEFANDI: PÁLL EYÚLFSSON.

Prentsmiðja Ísafoldar 1880.
